

Motion till riksdagen

1989/90:Ju19

av Lars Werner m.fl. (vpk)

med anledning av prop. 1989/90:79 om
domarbanan och meritvärderingen vid tillsättning av
domartjänster

Vänsterpartiet kommunisterna anser att det är av yttersta vikt att kunniga och omdömesgilla jurister söker sig till domarbanan. För att förtroendet för rättsskipningen skall upprätthållas är det av avgörande betydelse att yrkeskunniga jurister snabbt och korrekt avgör inkommande mål. Därför är domarbanans minskande dragningskraft och domstolarnas svårigheter att rekrytera och behålla goda jurister mycket oroande.

Vpk stöder i väsentliga delar de i propositionen föreslagna ändringarna. Det är väl motiverat att domare skall tillsättas i första hand efter skicklighetsbedömning och att den så kallade börjedagsregeln slopas. Det bör på sikt bidra till att förbättra kvaliteten på rättsskipningen och främja rekryteringen av goda jurister till domarbanan.

Det kan emellertid inte godtas att de högsta domartjänsterna tillsätts direkt utan att kungöras lediga och utan yttrande av tjänsteförslagsnämnden. Alla domartjänster bör kungöras lediga innan de tillsätts. Tjänsteförslagsnämnden bör också lämna yttrande om vem som är skickligast av olika sökande och förslag i tillsättningsärendet.

En sådan ordning skulle leda till att eventuella farhågor för politiska utnämningar minskas och är ägnad att höja kvaliteten på innehavarna av de tjänster som nu tillsätts utan ansökan.

Närmare om skicklighetsbedömningen

I propositionen (sid 8) definieras domarens yrkesskicklighet som "goda kunskaper om det rättsliga regelsystemet och behärskande av metoderna för att tillämpa det".

Vpk anser att detta givetvis är av central betydelse för en domares yrkesskicklighet, men ändå inte uttömmande. Sålunda bör goda kunskaper i ämnen som psykologi och sociologi också vägas in i yrkesskickligheten. Många gånger kan insikter i andra samhällsvetenskapliga discipliner vara betydelsefulla exempelvis vid incestmål eller vårdnadsmål. Lagstiftningen lämnar också allt oftare utrymme för annat än rent juridiska överväganden, t.ex. i Brottsbalkens individualpreventiva hänsynstaganden eller sociallagstiftningens kännedom om människors utsatthet. Också av denna anledning är det nödvändigt att domarnas kunskap om icke-juridiska problemställningar och paradigmer ökar.

Erfarenheter av kvalificerad juridisk verksamhet vid sidan av domstols-

tjänstgöring skall enligt förslaget räknas som merit. Som exempel anges erfarenheter av lagstiftningsarbete, verksamhet som åklagare eller advokat eller arbete på det rättsvetenskapliga området.

Vpk anser att en sådan breddning av domarrekruteringen skulle vara mycket värdefull men ifrågasätter att förslaget verkligen leder till avsett resultat. Någon form av kvoteringsregler för att åstadkomma denna rekrytering torde vara nödvändig.

Ledighet för vård av barn bör i motsats till vad som föreslås också tillgodoräknas som merit vid skicklighetsbedömningen.

Vpk anser i likhet med TCO att föräldralediga i annat fall blir diskriminerade.

Regeringen utgår i sin proposition från att tjänsteförslagsnämnden så gott som uteslutande skall ha domare som ledamöter. Att de statsanställda tjänstemännen skall få en facklig representant i nämnden ändrar inte detta förhållande. En domare har flera funktioner som alla bör belysas i en skicklighetsprovning; han är domare bland andra domare och han är arbetsledare för kanslipersonalen. Men han möter också enskilda människor i domstolen. Det är människor som är åtalade för brott, tvister om rättsförhållanden, söker sin rätt enligt socialförsäkringarna osv. Dessa människor kan ofta känna sig utlämnade i en process vars regler och språk de inte förstår. De kan ha svårt att formulera sig eller att hitta rätt juridisk bevekelsegrund för sitt yrkande. De är utlämnade till domarnas skicklighet i en annan betydelse än vad som normalt diskuteras. Därför måste det finnas minst en representant för den rättsökande allmänheten i tjänsteförslagsnämnden. Han eller hon kan belysa problem och ta fram faktorer som domare och tjänstemän kan ha svårt att se. Skicklighetsbedömningen är inte komplett om inte en representant för allmänheten kunnat ta ställning till en domares meriter.

Vpk ser positivt på förslagen att förkorta den nuvarande alltför långa domarutbildningen och att utbildningsmomentet i tjänstgöringen skall betonas starkare än för närvarande.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ledigkungsörande av samtliga domartjänster samt yttrande av tjänsteförslagsnämnden.
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande domares yrkesskicklighet.
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av kvoteringsregler.
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vård av barns meritvärde vid skicklighetsbedömningen.
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att det i tjänsteförslagsnämnden skall ingå minst en representant för allmänheten.

Stockholm den 14 februari 1990

Mot. 1989/90

Ju19

Lars Werner (vpk)

Berith Eriksson (vpk)

Bo Hammar (vpk)

Ylva Johansson (vpk)

Lars-Ove Hagberg (vpk)

Margó Ingvardsson (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)

